

Kerber Zoltán

Beszámoló – az Iskola belső világa szekció munkájáról –

Az *iskola belső világa* című szekció munkájában 25 fő vett részt. A bevezető előadást Kőpatakiné Mészáros Mária tartotta *Iskolába járni jó! Együtt? Külön?* címmel. A korreferátumot Singer Péter tartotta. A szekcióban Dr. Szvathné Dr. Szalay Márta, az OFI tudományos és szakmai főigazgató-helyettese bemutatta a Nemzeti Tehetség Programot, illetve Mayer József az OFI Fejlesztési és Innovációs Központjának igazgatója röviden beszámolt a szakiskolai közismereti kerettantervről. A szekció munkájának második részében a résztvevők vitája zajlott.

Kőpatakiné Mészáros Mária bevezető előadásában az iskola belső világát az együttnevelés nézőpontjából vizsgálta meg. Az együttműködést olyan kötelező elemként határozta meg előadásában, amely az iskolában sikerre vezethet: nagyon fontos a tudásmegosztás, egymás támogatása, a közös teljesítmény létrehozása, elismerése, a konstruktív légkör megteremtése. Kutatások eredményeit idézve hangsúlyozta, hogy az integrációnak milyen pozitív hatásai vannak az iskolák belső világában: bővülő módszertani repertoár kialakulása a pedagógusok munkájában, pl. a differenciálás egyre szélesebb körű alkalmazása, pedagógusok együttműködésre való fokozottabb hajlandósága, konfliktuselemző eljárások elterjedése, toleránsabb, empátikusabb tanulók az olyan osztályokban, ahol SNI tanuló is van. A kutatások szerint a heterogén osztályoknak számos előnye van, az ilyen osztályokban nő a hozzáadott érték mértéke, a jó tanulók teljesítménye is nő, ha kevésbé eredményes diákokkal tanulnak együtt. Az előadó szerint az együttnevelés kérdésében egy csónakban evez az oktatáspolitikai, oktatásszociológiai, oktatásfejlesztési, illetve az intézményi gyakorlat. Három fontos fogalom egymáshoz való viszonyát is bemutatta az előadó: *asszimiláció*, *akkomodáció* és *adaptáció*. Az első esetében a kisebbség alkalmazkodik a többséghez, a második esetében a többség alkalmazkodik a kisebbséghez, a harmadik esetében pedig kölcsönös alkalmazkodásról van szó. Az iskola belső világa szempontjából a harmadik, az adaptáció a legfontosabb. A sokszínűség elfogadása, a tanulók segítése, a kölcsönös együttműködés, és az egyének fejlődése jelentik a legfontosabb elemeket ennek a folyamatnak.

Singer Péter képek sorozatából álló korreferátumában az iskola belső és külső világáról, zártságáról, nyitottságáról beszélt: azaz mit kommunikál magáról az iskola, az iskola belső világáról készült képek alapján. A képek több mint 100 évet felölelve mutattak be különböző iskolák napi és ünnepi eseményeiből tanulságos életképeket. Az előadó a képek üzenetét vizsgálta, azokat az elemeket, jeleket kereste, amelyek alapján egy iskola magáról árul el

fontos információkat. Képeket láthattunk az osztályokban folyó munkáról, tanórán kívüli tevékenységekről (pl. kirándulások), iskolai ünnepekről, osztályképekről. A képek egy része individuális és közös teljesítményekről, más részük rendezettségéről, fegyelemről árulkodtak, de olyanokat is láthattunk, ahol a rendezetlenség volt a szervezőerő. A tanulságos fotószorozat a szekció résztvevőiben egyértelművé tette, hogy egy-egy iskola rengeteg dolgot tud tudatosan, illetve önkéntelenül is kommunikálni saját iskolájáról, iskolája belső világáról, az iskolában uralkodó légkörről, hangulatról. A gyerekek arca sok mindent elárult a képeken.

A vita előtt Dr. Szvathné Dr. Szalay Márta, az OFI tudományos és szakmai főigazgató-helyettese röviden ismertette a Nemzeti Tehetség Programot, tájékoztatta a jelenlévőket a pályázati lehetőségekről és területekről: a szak kollégiumok, a művészeti és sportversenyek, tehetséggondozó versenyek támogatásáról, a közoktatásban tanulók természettudományos, matematikai és műszaki kompetenciáinak elmélyítését segítő tehetséggondozó programok támogatásáról, illetve a felsőoktatásban működő tehetséggondozó műhelyek, kiemelten a tudományos diákkörök támogatásáról. A főigazgató-helyettes tájékoztatta a jelenlévőket arról, hogy a pályázatok kiírásáról, várhatóan 2012 januárjában, az OFI honlapján is tájékozódhatnak majd.¹

A szekció munkájának második részében a jelenlévők reagálhattak az előadásokra, elmondhatták véleményüket. A vita során a következő fő témakörök kerültek szóba: a tanárképzéssel kapcsolatos problémák, az iskolák belső világa hogyan viszonyul a rendkívül gyorsan változó világhoz, a szakiskolák helyzetéről, a bementi mérések fontosságáról, milyen iskola a jó iskola, illetve az iskolai sikerességről.

Az együttnevelés iskolai gyakorlatával kapcsolatban a jelenlévők megjegyezték, hogy a tanárképzést is át kell alakítani úgy, hogy a pedagógusok képesek legyenek az új módszertani elvárásoknak megfelelni: az idősebb, régebben a pályán lévő pedagógusoknak olyan módszertani kultúrát kell elsajátítaniuk, amely alapvetően különbözik attól a képzéstől, amelyben hajdanán részt vettek. Hangsúlyozták a továbbképzés jelentőségét, az egymástól tanulás fontosságát. Az egyik hozzászóló felidézte – némiképp a korreferátumban látható képekhez is kapcsolódva – a régi osztatlan iskolákban folyó munkát, ahol az integrált, inkluzív oktatás elengedhetetlen volt.

Nagy hangsúllyal jelent meg a vita során az a megállapítás, hogy az iskolák belső világa nem tudott kellő rugalmassággal alkalmazkodni a gyorsan változó világhoz. A jelenlévők a legkritikusabbnak a szakiskolák helyzetét látták. A problémás tanulók legnagyobb arányban ebben az iskolatípusban jelennek meg (az egyik hozzászóló megjegyezte, hogy 1945 előtt a tanulóknak ez a rétege még lemorzsolódott az iskolarendszerből), akiknek jó része ki szeretne hátrálni az oktatásból. Fontosnak tartották a hozzászólók a bemeneti méréseket, hiszen ahhoz kell igazítani a további fejlesztéseket, s ez nagyon fontos a szakiskolákban is. Megemlézték, hogy a szakiskolai tanulók esetében nagyon nehéz az iskolából a munka világába átlépni. Az egyik hozzászóló úgy jellemezte a helyzetet, hogy ma már csak „nehéz terep” van ebben az iskolatípusban. A problémák forrását többen is abban látták, hogy a

1 Lásd: <http://www.ofi.hu/hirek-aktualitasok/nemzeti-tehetseg-program>

szakképzés egész rendszere, bizonytalanságai, problémái is kihatnak a szakiskolák világára. Ezen a ponton Mayer József, az OFI Fejlesztési és Innovációs Központjának igazgatója ismertette a szakiskolai közismereti program legfőbb jellemzőit. A tanterv fő céljait, moduljait, felépítését vázolta, és minden résztvevő figyelmébe ajánlotta, hogy a program első változatát az OFI honlapján el lehet olvasni.²

Az iskola belső világának egyik nagyon fontos tényezőjeként határozták meg a jelenlévők az *iskolai sikerélményt*. Azaz, úgy kell alakítani az iskolákban a szakmai munkát, hogy a pedagógusok és diákok egyaránt eredményesnek ítélik az iskola falai között eltöltött időt. Ebből a problémából egyenesen következett az a kérdés, hogy: *Milyen iskola a jó iskola?* Ez a felvetés megmozgatta a jelenlévőket, s szép sorban megjelentek a hozzászólásokban azok az elemek, amelyek elengedhetetlenek egy jó iskolához, s amelyek alapvetően meghatározzák az iskola belső világát is. A következő fő szempontok hangzottak el:

- pozitív kommunikációja legyen a külvilág felé,
- statikus iskola helyett flexibilis legyen,
- unalom helyett flow-élményt nyújtson,
- mindenki tudja a dolgát, s cselekvően vegyen részt az iskola munkájában,
- a vezető és a tantestület működjön együtt,
- alkalmazkodjon a helyi viszonyokhoz,
- készítse fel a diákokat a továbbhaladásra, munkavállalásra,
- pedagógusok, diákok, szülők egyaránt jó iskolának gondolják az adott intézményt.

Természetesen a lista még folytatható lett volna, de a megemlített szempontokat meghatározta az is, hogy a vita során korábban milyen szempontok jelentek meg hangsúlyosan.

A szekció azzal a tanulással zárta a munkáját, hogy az iskolák minőségét alapvetően meghatározza az, hogy: mennyire nyitottak, együttműködőek, adaptívak az intézmények, mennyire veszik figyelembe a helyi adottságokat, lehetőségeket. Másrészt nagyon fontos, hogy az iskola mit és hogyan kommunikál magáról, mennyire érzik jól magukat benne a diákok, pedagógusok és a szülők. Az iskolák optimális működéséhez rendkívüli mértékben hozzájárul az, hogy az iskolák belső világa, hangulata hogyan alakul, illetve mennyire vesznek részt alakításában a különböző szereplők.

2 Lásd: <http://www.ofi.hu/szakiskolai-kozismereti/szakiskolai-kozismereti-111201>